

สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

Problems and Suggested Development for Music Teaching for Students in Level 1-2 under Ubon Ratchathani Education Service Area Office

ยุตธนาวี เมืองซอง^{1*}
Yutthanawee Muangsong^{1*}

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยเป็นครูที่สอนวิชาดนตรี จำนวน 294 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Radom Sampling) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านที่มีปัญหามาก คือ ด้านสื่อการสอน ส่วนด้านที่มีปัญหาลดลง คือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา ด้านหลักสูตร และ สำหรับปัญหาในแต่ละด้าน ด้านหลักสูตร มีปัญหามากเกี่ยวกับความเพียงพอของเอกสารประกอบหลักสูตรต่อจำนวนครูผู้สอน ด้านเนื้อหา มีปัญหามากเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา กิจกรรมเน้นการฟังและการร้องเพลงเพื่อจัดทำแผนการสอน และการวิเคราะห์เนื้อหา กิจกรรมเน้นจังหวะด้วยตนเอง ด้านการจัดการเรียนการสอน มีปัญหามากเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาเพลง การจัดการเรียนการสอนเนื้อหาการรวมวงเล่นเครื่องเคาะจังหวะ และการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาเพลงพระราชนิพนธ์ ด้านสื่อการสอน มีปัญหามากเกี่ยวกับการใช้เครื่องตั้งจังหวะ (Metronome) ในการสอน คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ การผลิตสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น การจัดสรรอุปกรณ์จากหน่วยงานเบื้องต้น สอดคล้องกับความต้องการและหลักสูตร และความเพียงพอของคู่มือครู (ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง) ด้านการวัดและประเมินผล มีปัญหามากเกี่ยวกับมีแบบสำรวจความบกพร่องของตนเอง หรือกลุ่มของตนในการปฏิบัติกิจกรรม โดยนักเรียนเป็นผู้บันทึก มีแบบประเมินการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ มีแบบตรวจสอบรายการ การนำวิธีการหรือผลงานทางด้านดนตรีไปประยุกต์ใช้

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Graduate Student College of Music Mahasarakham University

* Corresponding author. Tel. 087-2533894 E-mail: yutthanawee@hotmail.com

2. แนวทางการพัฒนาด้านหลักสูตร มีการเสนอให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร และทำความเข้าใจในจุดมุ่งหมายในหลักสูตรหลักสูตรให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ควรจะจัดเอกสารให้เพียงพอ มากกว่าเก่า โดยการจัดงบประมาณการจัดซื้อเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร ด้านเนื้อหา ควรจัดอัตราครุภัณฑ์ โดยเฉพาะมาทำการสอน หรือควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา หรือกิจกรรมที่เน้น ปฏิบัติ และให้มีการรวมกลุ่มจัดทำแผนการสอนรวมกัน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญ และมีนโยบายในเรื่องนี้อย่างชัดเจน ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรจัดอบรมรวมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ เนื้อหาดนตรีไทย และดนตรีสากล ให้ครูที่สอนวิชานี้เป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอน ให้แม่นยำยิ่งขึ้น ฝึกให้นักเรียนปฏิบัติมากๆ และควรจัดครูผู้สอนวิชาดนตรีโดยเฉพาะมาทำการสอน ด้านสื่อการสอน ควรให้มีการจัดฝึกอบรมการใช้สื่อต่างๆ และการผลิตสื่อในวิชาดนตรี ควรจัดห้องเรียน โดยเฉพาะสำหรับวิชาดนตรี ผู้บริหารควรให้ความสำคัญสำหรับวิชานี้ และจัดสรรอุปกรณ์การเรียนการสอน จัดงบประมาณเพื่อใช้ในการผลิตสื่อต่างๆ สำหรับใช้ในด้านนี้ ด้านการวัดและประเมินผล ควรจัดอบรม การวัดและการประเมินผล และการออกข้อสอบให้ตรงตามจุดประสงค์วิชาดนตรี

คำสำคัญ: สภาพปัญหา, การเรียนการสอน, ดนตรี

Abstract

This research aimed to 1) study the problem condition in teaching and learning Music subject for students in level 1-2 under Ubon Ratchathani Education Service Area Office, 2) find suggestions for developing music teaching for students in level 1-2 under Ubon Ratchathani Education Service Area Office. The sampling in this research was 294 students whom were selected by Simple Random Sampling. The tools for collecting data consisted of questionnaires and interview forms. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation. The research revealed that:

1. The problem condition in general was in medium level. The problem in teaching mediums was in high level while the problems in measuring and evaluation, teaching management, contents and curriculum were in medium level. For curriculum, the problem in number of documents per number of teachers was in high level. For contents, the problems in content analysis, activities emphasized on listening and singing songs to make course syllabus, and activity content analysis on self-rhythm emphasis were in high level. For teaching management, the problems in song content teaching management, percussion band content teaching management, and the songs by the King teaching management were in high level. For teaching mediums, the problems in using Metronome in teaching, the quality of the present tools, teaching medium production for local teaching propriety, related curriculum demanded tools provision from authorities and teacher manual (according to the improved curriculum) sufficiency were in high level. For measuring and evaluation, the problems in self-remiss form and group-remiss form recorded by students, creative work recorded,

checking lists, and application of methodology and results in music were in high level.

2. Suggested development. For curriculum, curriculum analysis seminars, understanding the purposes of the curriculum, and sufficient document provision by setting aside budget for purchasing curriculum related documents were proposed. For content, music teachers should be provided for teaching music subjects, work shop training about content analysis or practicing activities should be arranged, course syllabus should be created in group, and the Education Service Area Office should strongly emphasized and have policy on this matter. For teaching management, work shop training in Thai and Western music should be arranged for music teachers to be more accurate in content, students should be provided more practice, and only music degree teachers should be able to teach music subjects. For teaching medium, there should be seminar in medium production and usage in music subjects, specific music classroom should be provided, and executive should pay more attention to music subjects by providing teaching tools and budget for medium production. For measuring and evaluation, seminar in measuring, evaluation, and testing to achieve the objectives of music subjects should be arranged.

Keyword: Problems, Teaching, Music

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้วิชาดนตรี เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 ดนตรี ซึ่งมีสาระให้ผู้เรียนเข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคม ผู้เรียนมีศักยภาพ (กรมวิชาการ, 2544) แต่วิธีการที่จะนำดนตรีไปสู่เด็กเป็นวิธีการที่ไม่อาจทำได้ง่ายนัก ฉะนั้นวิธีสอนดนตรีจะบรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นกระบวนการที่แตกต่างจากวิธีสอนศิลปะแขนงอื่นๆ อย่างไรก็ตามวิชาดนตรีจะช่วยพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการสอนของครูเป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่นักเรียน ถ้าครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้เรียนทุกๆ ด้านแล้ว วิชาดนตรีจะเป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนในด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (อรรณพ ชมวัฒนา และคณะ, 2532 : 13) ดังนั้นครูประถมศึกษาจึงควรจัดแนวคิดอย่างกว้างขวางเพื่อจะนำพื้นฐานเกี่ยวกับหลักการ และเป้าหมายวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปใช้ในการปลูกฝัง ถ่ายทอดเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความซาบซึ้งจนนำไปสู่วัตถุประสงค์ของดนตรีและนาฏศิลป์ที่วางไว้ (กรมการฝึกหัดครู, 2529 : 1)

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี ณรุทธิ สุทธิจิตต์ (2539 : 1-2) สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนศิลปะกับชีวิต โดยใช้เหตุผล คือ ประการแรก หลักสูตรไม่ได้กำหนดปฏิบัติที่เด่นชัดมุ่งเน้นเฉพาะจุดประสงค์และเนื้อหาที่แยกแยะระหว่างทัศนศิลป์และดนตรีเช่นเดิม คำอธิบายที่กล่าวไว้

ในหลักสูตรมุ่งเน้นเฉพาะจุดประสงค์และเนื้อหาเท่านั้น ไม่ได้กำหนดเกณฑ์ในการสอนวิชานี้ ประการที่สอง เนื้อหาสัมพันธ์กันไม่เด่นชัด เนื่องจากไม่รู้ว่าส่วนใดจะนำมาบูรณาการกันได้บ้าง ผู้สอนจึงยึดแนวปฏิบัติเดิมคือ ต่างคนต่างสอนโดยแบ่งเวลาออกเป็นส่วนตัวๆ ประการที่สาม เรื่องเวลาซึ่งวิชาศิลปะกับชีวิตเน้นการปฏิบัติค่อนข้างมาก จึงทำให้ยากที่จะสอนสิ่งต่างๆ ในเวลาจำกัด ประการที่สี่ หนังสือประกอบการสอนมิได้ให้แนวคิดและแนวปฏิบัติถึงความสัมพันธ์ของศิลปศึกษา ประการที่ห้า เรื่องของการประเมินผลได้แก้ปัญหาเกี่ยวกับประเมินตามจุดประสงค์รายวิชาซึ่งเป็นของใหม่เช่นกัน รวมทั้ง สุดใจ ทศพร และโชตก เก่งเขตรกิจ (2540 : 12) ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนได้แก่ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียนและที่เรียน เนื่องจากครูจะเป็นผู้พัฒนาองค์ประกอบอื่นๆ และยังเป็นปฏิสัมพันธ์กับเด็กโดยตรงอีกด้วย ผู้เรียนจะเรียนรู้และพัฒนาอย่างสูงสุดตามศักยภาพของตนหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนมากกว่าขึ้นอยู่กับหลักสูตร ซึ่งครูมิใช่มีบทบาทหน้าที่เพียงแต่ทำการสอนเท่านั้น แต่ครูยังต้องเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตร วางแผนการสอน กำหนดแนวการสอน เขียนแผนการสอน รวมถึงเลือกเทคนิค วิธีการสอนและเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับบทเรียนและเนื้อหา ใช้ได้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย

เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยเชื่อว่าการวิจัยครั้งนี้สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของดนตรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี จากโรงเรียนทั้งหมด 1,089 โรงเรียน โดยคิดเป็นโรงเรียนละ 1 คน ได้จำนวน 1,089 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Taro Yamane (ชวนชัยเชื้อสาธุชน และคนอื่นๆ, 2540 : 83) และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเขียนชื่อโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใส่ในฉลาก แล้วจับรายชื่อจนครบตามจำนวน ซึ่งได้กลุ่ม

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 294 คน และกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เลือกจากจำนวน 294 คนที่มีประสบการณ์สอน 5 ปีขึ้นไปจำนวน 30 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนนิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตามหลักของ Likert และแบบสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากโครงการจัดตั้งวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือจากสถานศึกษา ให้สะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือโดยการส่งไปรษณีย์ และให้ส่งกลับภายในวันที่กำหนด

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์

4.4 วิเคราะห์ข้อมูล

4.5 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลวิเคราะห์ผลเสร็จไปจัดทำแบบสัมภาษณ์

4.6 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างบันทึกคำตอบของการสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้บันทึกคำตอบ

4.7 เก็บรวบรวมข้อมูล

5. วิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม

5.2 นำแบบสอบถาม มาใส่รหัสและตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.3 นำคะแนนที่ได้ไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

5.4 นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมายทั้งรายข้อ รายด้าน และโดยรวม

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนนิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาการเรียนการสอนนิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้ง 5 ด้าน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 สภาพปัญหาการเรียนการสอนนิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านสื่อการสอน ส่วนด้านที่มีปัญหาปานกลาง คือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา ด้านหลักสูตร

1.2 สภาพปัญหาการเรียนการสอนนิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ด้านหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามาก คือ ความเพียงพอของเอกสารประกอบหลักสูตรต่อจำนวนครูผู้สอน และข้อที่มีระดับปัญหาปานกลางคือ การทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาดนตรี ในหลักสูตรกับจำนวน การทำความเข้าใจคำอธิบายในคู่มือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช คำอธิบายเนื้อหารายวิชาในหลักสูตรเขียนเป็นแบบความเรียง การทำความเข้าใจจุดประสงค์ของวิชาดนตรี

1.3 สภาพปัญหาการเรียนการสอนนิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ด้านเนื้อหา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามาก คือ การวิเคราะห์เนื้อหากิจกรรมเน้นการฟังและการร้องเพลงเพื่อจัดทำ แผนการสอน และการวิเคราะห์เนื้อหากิจกรรมเน้นจังหวะด้วยตนเอง ข้อที่มีระดับปานกลาง คือ การทำความเข้าใจคำอธิบายเนื้อหากิจกรรมเน้นการฟัง การทำความเข้าใจคำอธิบายเนื้อหากิจกรรมเน้น การฟังและการร้องเพลง การทำความเข้าใจจุดประสงค์การเรียนการสอนเนื้อหากิจกรรมเน้นการฟังและ การร้องเพลง การทำความเข้าใจจุดประสงค์การเรียนการสอนเนื้อหากิจกรรมเน้นจังหวะ ความเหมาะสม ของเนื้อหากับวัยผู้เรียน และการปรับหรือยืดหยุ่นเนื้อหาการเรียนการสอนให้เหมาะกับสภาพท้องถิ่น

1.4 สภาพปัญหาการเรียนการสอนนิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อแล้วพบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามาก คือ การจัดการเรียนการสอนเนื้อหาเพลง การจัดการเรียนการสอน เนื้อหาการรวมวงเล่นเครื่องเคาะจังหวะ และการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาเพลงพระราชนิพนธ์ ข้อที่มี ระดับปัญหาปานกลาง คือ การจัดการเรียนการสอนเนื้อหาเพลงไทยสากล การจัดการเรียนการสอนเนื้อหา กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมเน้นการฟัง และร้องเพลงสัมพันธ์กัน การจัดการเรียนการสอนเนื้อหาการทำ ท่างประกอบเพลง การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง การจัดการเรียนการสอน เนื้อหาการแสดงพื้นบ้าน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม และการจัดการเรียน การสอนเนื้อหาการทำจังหวะโดยใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกาย

1.5 สภาพปัญหาการเรียนการสอนนิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ด้านสื่อการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามาก คือ การใช้เครื่องตั้งจังหวะ (Metronome) ในการสอน คุณภาพของวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ การผลิตสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น การจัดสรรอุปกรณ์ จากหน่วยงานเบื้องต้น สอดคล้องกับความต้องการและหลักสูตร และความเพียงพอของคู่มือครู (ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง) ข้อที่มีระดับปัญหาปานกลาง คือ การใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเคาะจังหวะ ในการสอน การทำความเข้าใจคำแนะนำในคู่มือครู และการใช้เทป หรือ VCD คอมพิวเตอร์ ในการสอน กิจกรรมเน้นการฟังและการร้อง

1.6 สภาพปัญหาการเรียนการสอนนิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แล้วพบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามาก คือ มีแบบสำรวจความบกพร่องของตนเอง หรือกลุ่มของตนในการปฏิบัติ กิจกรรม โดยนักเรียนเป็นผู้บันทึก มีแบบประเมินการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ มีแบบตรวจสอบรายการ การนำวิธีการหรือผลงานทางด้านดนตรีไปประยุกต์ใช้ ข้อที่มีระดับปัญหาปานกลาง คือ ประเมินผลครอบคลุม เนื้อหาการเรียนการสอนสาระที่ 2 ดนตรี ใช้แบบทดสอบในการวัดและประเมินผล มีแบบวัดความคิดเห็น

ของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม หรือการแสดงที่เกี่ยวกับดนตรี มีแบบสำรวจรายการประเมินการปฏิบัติงานด้วยความสนุกสนาน มีแบบบันทึกผลการประเมิน และการประเมินจากสถานการณ์จริง

2. แนวทางการพัฒนา

2.1 ด้านหลักสูตร มีการเสนอให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร และทำความเข้าใจในจุดมุ่งหมายในหลักสูตรให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และเนื่องจากเอกสารประกอบหลักสูตรไม่มีความเพียงพอที่จะทำการศึกษาให้เข้าใจ จึงควรจัดเอกสารให้เพียงพอเท่าๆ โดยการจัดงบประมาณการจัดซื้อเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร

2.2 ด้านเนื้อหา ครูผู้สอนขาดทักษะทางด้านดนตรี แผนการสอนที่เขียนจากสำนักพิมพ์ต่างๆ หรือจากส่วนกลางไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น และเนื้อหาบางเรื่องครูก็ไม่สามารถทำการสอนได้มีการเสนอคือ ควรจัดอัตราครูดนตรีโดยเฉพาะมาทำการสอน หรือควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา เนื้อหา หรือกิจกรรมที่เน้นปฏิบัติ และให้มีการรวมกลุ่มจัดทำแผนการสอนรวมกัน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญ และมีนโยบายในเรื่องนี้อย่างชัดเจน

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ การจัดการเรียนการสอนเนื้อหาเพลงไทยเดิม การจัดการเรียนการสอนเนื้อหาการรวมวงเล่นเครื่องเคาะจังหวะ มีข้อเสนอแนะดังนี้ เนื่องจากครูไม่ได้สำเร็จสาขาวิชาดนตรี จึงควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเนื้อหาดนตรีไทย และดนตรีสากล ให้ครูที่สอนวิชานี้เป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอน ให้แม่นยำยิ่งขึ้น ฝึกให้นักเรียนปฏิบัติมากๆ และควรจัดครูผู้สอนวิชาดนตรีโดยเฉพาะมาทำการสอน

2.4 ด้านสื่อการสอน ควรให้มีการจัดฝึกอบรมการใช้สื่อต่างๆ และการผลิตสื่อในวิชาดนตรี ควรจัดห้องเรียนโดยเฉพาะสำหรับวิชาดนตรี ผู้บริหารควรให้ความสำคัญสำหรับวิชานี้ และจัดสรรอุปกรณ์การเรียนการสอน จัดงบประมาณเพื่อใช้ในการผลิตสื่อต่างๆ สำหรับใช้ในดำเนิน

2.5 ด้านการวัดและประเมินผล มีข้อเสนอแนะดังนี้ เนื่องจากครูผู้สอนได้ผ่านการอบรมในด้านนี้ จึงมีปัญหาค่อนข้างน้อย แต่ที่เป็นปัญหาคือ ครูขาดทักษะและความสามารถทางด้านดนตรีการวัดและประเมินผล ด้านดนตรี จึงควรจัดอบรมการวัดและการประเมินผล และการออกข้อสอบให้ตรงตามจุดประสงค์วิชาดนตรีโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรี ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ควรร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนวิชาดนตรี เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีระดับประถมศึกษา

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ควรร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนวิชาดนตรี เกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อจัดทำแผนการเรียนการสอนวิชาดนตรี เพื่อให้มีทิศทางหรือแนวทางเดียวกัน

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ควรจัดสรรอัตราครูที่จบสาขาวิชาดนตรี โดยเฉพาะมาทำการสอน อย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ควรจัดสรรงบประมาณ หรือทุนสนับสนุน เพื่อสรรหาสื่อการเรียนการสอน หรืออุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาดนตรี เช่นคอมพิวเตอร์ช่วยสอน VCD เครื่องดนตรีต่างๆ

1.5 ผู้บริหารควรสนใจวิชาการทางดนตรี เพื่อกำหนดนโยบาย หรือแนวทาง และเล็งเห็นความสำคัญของวิชาดนตรีต่อการพัฒนาคน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้โดยครอบคลุมถึงประชากรที่เป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาที่แท้จริงของการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี ในโรงเรียนประถมศึกษา

2.2 ควรทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ในระดับชั้นอื่น จังหวัดอื่นๆ หรือระดับประเทศ เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาในภาพรวมให้กว้างขึ้นและเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่หน่วยงานระดับนโยบายด้านการเรียนการสอนดนตรีศึกษา

2.3 ควรทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาดนตรีเกี่ยวกับตัวแปรอื่น เช่น ระดับชั้นเรียน ขนาดโรงเรียน ประสบการณ์สอน และระดับการศึกษาของผู้สอน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการฝึกหัดครู, กรม. (2529). การสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เล่ม 3 ดนตรีนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนางานวิจัย กรมฝึกหัดครู.
- วิชาการ, กรม. (2531). คู่มือการสอนวิชาศิลปศึกษา และดนตรีศึกษา ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิชาการ, กรม. (2544). หลักสูตรขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- อรรวรรณ ชมวัฒนา และคณะ. (2532). ความคิดเห็นเกี่ยวกับดนตรีที่มีส่วนสนับสนุนดนตรีไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในสวนกลาง. กรุงเทพฯ : กองวิจัยและการวางแผน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2534). กิจกรรมดนตรีสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดใจ ทศพร และโชคก เก่งเขตรกิจ. (2540). ศิลปะกับชีวิต ศ 305. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.